

Ks. dr Władysław Szafrański, **Katolickie prawo małżeńskie dla wiernych**, Włocławek, 1951 (maszynopis, str. 207).

W powyższej pracy, pomyślanej jako pomoc duszpasterska dla duchowieństwa diecezji włocławskiej, Autor określił sobie cztery cele: a) pouczenie przygotowujących się do małżeństwa, b) pouczenie osób żyjących w t. zw. nieszczęśliwych małżeństwach, c) dostarczenie pomocy duchowieństwu do pouczania wiernych na tematy małżeńskie, d) spopularyzowanie kościelnego prawa małżeńskiego wśród wiernych.

Pod względem zebranego materiału Autor poza krótkim wyjaśnieniem przepisów prawa kodeksowego z zakresu prawa małżeńskiego zgromadził wiele faktów, spostrzeżeń, zasad należących do zagadnień rodziny, pedagogiki, etyki seksualnej, socjologii, wykorzystując w tym celu obfitą literaturę, głównie popularną i to zarówno przedwojenną jak i z ostatnich lat. Solidną podbudowę pracy dającej o wiele więcej niż podano w jej tytule oparł na bogatym materiale statystycznym w formie ankiet i kwestionariuszy przeprowadzonych i opracowanych przez młodzież szkolną, dorosłych parafian, jak i duchownych z terenu diecezji.

Omówiono w pracy na tle przepisów prawnych w formie przystępnej oraz interesującej takie sprawy, jak konieczność małżeństwa, starokawalerstwo, staropanieństwo (r. I), zagadnienie dziecka (r. II), naświetlając na tle etyki zagadnienie spędzania płodu, tak bolesne w obecnych czasach, sprawę dzieci nieślubnych, wychowanie dziecka na tle encyklik papieskich i danych pedagogiki. Przy przymiotach małżeństwa zwrócono dokładną uwagę na nadużycia małżeńskie (niewierność), rozwody, powtórne małżeństwa (r. III).

Wiele interesujących szczegółów przynoszą r. IV—VI poruszające pro-

blemy: narzeczeństwa, egzaminu przedślubnego i zapowiedzi. Zarówno wierni jak i duszpasterze odniosą z lektury tychże poważne korzyści.

Krócej zanalizował autor przeszkody małżeńskie, chociaż i w tych r. VII—IX nie zerwał z życiem i praktyką duszpasterską. Przy zezwoleniu małżeńskim wyjaśnił formułę przysięgi małżeńskiej, tj. słowa: ślubuję ci wierność, miłość i uczciwość małżeńską (r. X), oraz scharakteryzował okoliczności (wady zezwolenia) wykluczające zezwolenie (r. XI). Dużo interesujących spostrzeżeń praktycznych znajduje się w r. XII—XV, w których omawia formę zawierania małżeństw (formę prawną i liturgiczną). Pracę kończą rozdziały poświęcone sprawom uważnienia, separacji i nieważności małżeństw (r. XVI—XVIII). Jako dodatek dołożone krótkie zestawienie wyników ankiet i kwestionariuszy z diecezji wrocławskiej oraz podano 3 kwestionariusze dla duszpasterzy, dla małżeństw nieszczęśliwych i dla wszystkich ludzi wolnych z racji nieznamości prawa małżeńskiego. Co sądzić o wartości pracy? Nie można do niej stosować pełnej oceny krytycznej z racji jej charakteru rękopisowego. Niemniej nasuwają się pewne zastrzeżenia odnoszące się raczej do potrzeby pewnych uzupełnień w następnym i to drukowanym już wydaniu. I tak na str. 7 należy poprawić wyrażenie: „że małżeństwo chrześcijańskie jest od czasów Jezusa Chrystusa sakramentem, mówi wyraźnie Pismo święte“. Według Soboru Tryd. Pismo św. tylko *innuit* (dopuszcza wskazuje) (S. XXIV— - Denzinger - Bannwart - Umberg, *Enchiridion symbolorum*, ed. 21—3, nr 969). Przy egzaminie przedślubnym należałoby przyjąć gwoździ jasności nazwy: egzamin ogólny (właściwy) jak i szczegółowy (de doctrina christiana) pr. kan. 1020 § 2, Wernz-Vidal, *Jus canonicum*, t. V. ed. 2, nr 114). Na str. 111 podać drugi sposób nabywania *domicilium*, o którym mówi kan. 92 § 1. Na str. 111 sformułować pojęcie przeszkody nie w znaczeniu negatywnym, jako zakazu, ale pozytywnie, jako okoliczności odnoszącej się wprost do osoby, która na mocy prawa z tego powodu nie może godziwie czy ważnie zawrzeć małżeństwa (opr. Vidal, Schönsteiner i inni). Na str. 121 przy warunkach dyspensy od *mixta religio* dodać przy „słusznych i ważnych powodach“ słowo: „naglące“ (por. kan. 1061 § 1 nr 1).

Na str. 168 przy osobach zobowiązanych do zachowania formy prawnej małżeńskiej dodać przy słowie „ochrzczone“ ostatnie *Motu Proprio* Piusa XII z 1 I. 1948 r., odnośnie skreślenia z kan. 1099 § 2 osób ochrzczonych w Kościele kat., a wychowanych jako dzieci akatolików w herezji, w schizmie czy bez wiary.

Przytoczone usterki w niczym nie osłabiają wartości bardzo pozytywnej pracy, którą autor po przeprowadzeniu w porozumieniu z innymi

pracownikami naukowymi na terenie wszystkich diecezji w kraju odnosnych badań, mógłby jako najbardziej do tego zadania powołany, napisać dla ogółu katolików i duchowieństwa polskiego. Drugie życzenie skierowane pod adresem autora zawiera prośbę o rychłe oddanie do druku omówionej pracy dla należytego wykorzystania jej danych przez ogół katolików świeckich zainteresowanych problematyką małżeństwa i rodziny chrześcijańskiej.

/

Ks. Piotr Bober.